

VLAAMS PARLEMENT

Zitting 2001-2002

28 maart 2002

HANDELINGEN

COMMISSIEVERGADERING

COMMISSIE VOOR BUITENLANDSE EN EUROPESE AANGELEGENHEDEN

Vraag om uitleg van de heer Sven Gatz tot de heer Bert Anciaux, Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Sport, Brusselse Aangelegenheden en Ontwikkelingssamenwerking, over het opstarten van samenwerkingsprojecten met Marokko

Vraag om uitleg van de heer Patrick Hostekint tot de heer Paul Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Ambtenarenzaken en Buitenlands Beleid, over de uitvoering van het EU-associatieverdrag met Israël

Commissie voor Buitenlandse Handel en Europese Aangelegenheden

Donderdag 28 maart 2002

VOORZITTER : De heer Luc Van den Brande

– *De vraag om uitleg wordt gehouden om 10.40 uur.*

Vraag om uitleg van de heer Sven Gatz tot de heer Bert Anciaux, Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Sport, Brusselse Aangelegenheden en Ontwikkelingssamenwerking, over het opstarten van samenwerkingsprojecten met Marokko

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Gatz tot de heer Anciaux, Vlaams minister van Cultuur, Jeugd, Sport, Brusselse Aangelegenheden en Ontwikkelingssamenwerking, over het opstarten van samenwerkingsprojecten met Marokko.

De heer Gatz heeft het woord.

De heer Sven Gatz : Mijnheer de minister, in uw beleidsbrief Ontwikkelingssamenwerking van november 2001 werd aangekondigd dat in 2002 onderzocht zou worden in welke mate, binnen welke sectoren en met welke actoren een samenwerking met Marokko kan worden opgestart. Marokko is immers binnen de prioritaire regio voor Vlaamse ontwikkelingssamenwerking de prioritaire partner. Via de samenwerking met Mozambique, bijvoorbeeld, wordt vorm gegeven aan de Zuid-Zuid samenwerking. Dit gebeurt via een trilateraal model Vlaanderen-Zuid-Afrika-Mozambique. De specificiteit van de samenwerking met Marokko berust op de mogelijkheid om de eigen in Vlaanderen wonende Marokkaanse gemeenschap ook bij het beleid te betrekken.

Iedereen weet dat in Marokko de voorbije jaren een nog broos democratiseringsproces van start is gegaan. Het is duidelijk dat het Vlaamse beleid hiervoor aandacht heeft. De beleidsbrief vermeldt bijvoorbeeld inzake de samenwerking met Zuid-Afrika uitdrukkelijk de ondersteuning van het

nieuwe democratische Zuid-Afrika van na de Apartheid. Ik neem aan dat dit ook voor Marokko mutatis mutandis door te trekken is.

Er zijn een aantal voorbereidende stappen gezet voor de contacten met Marokko. Wordt de samenwerking met Marokko door dezelfde bekommernis gedragen ? Wanneer zal ze van start gaan ? Wie zijn de partners van deze samenwerking in Marokko ? Zal er bij voorkeur samengewerkt worden met lokale partners of voorrang worden gegeven aan lokale projecten, die een meerwaarde voor het democratiseringsproces betekenen ?

Mijnheer de minister, hoever staat u met de plannen voor samenwerking met Marokko ? Welke vorm moet of kan de betrokkenheid van de Vlamingen van Marokkaanse afkomst aannemen ? Ik stel mijn vraag ten dele omdat ik ongeduldig ben. Het zijn weldra verkiezingen in Marokko. Hoelang moeten we wachten vooraleer we echt tot actie overgaan ? De mensen ter plaatse alsook een aantal groeperingen in Vlaanderen hebben nood aan duidelijkheid over een timing en projecten, concrete doelstellingen en perspectieven.

De voorzitter : Minister Anciaux heeft het woord.

Minister Bert Anciaux : Mijnheer de voorzitter, collega's, de nieuwe samenwerking met Marokko is gebaseerd op een omstandige politieke, sociale en economische omgevingsanalyse van de actuele situatie in Marokko. Hierbij is vanzelfsprekend ook het recente democratiseringsproces onder koning Mohammed VI aan bod gekomen.

De beslissing van de Vlaamse regering heeft de elementen uit deze analyse overgenomen in haar motivering. Hierbij werd het door de Marokkaanse koning en regering gevoerde beleid van democratisering en respect voor de mensenrechten aangehaald met begrip voor de stapsgewijze aanpak van dit proces. De situatie in de Westelijke Sahara werd

Anciaux

mee in ogenschouw genomen. Ook werd er aandacht gevraagd voor onder andere de corruptiebestrijding, de precaire positie van de vrouw en haar maatschappelijke participatie.

De Vlaamse regering heeft beslist om bij de samenwerking met Marokko deze aandachtspunten niet uit het oog te verliezen. Tijdens de recente ontmoeting met de ambassadeur van Marokko hebben minister Van Grembergen en ikzelf deze onderwerpen ter sprake gebracht.

De samenwerking met Marokko op het vlak van de ontwikkelingssamenwerking staat aan de startlijn. Op dit ogenblik heeft er enkel een verkennende zending plaatsgevonden. Afgevaardigden van mijn kabinet, van de administratie, van VVOB en van het Marokkaanse middenveld in Vlaanderen hebben projecten en NGO's in Noord- en Zuid-Marokko bezocht. In elk geval zal de samenwerking in een eerste fase worden opgestart met lokale NGO's. Pas later zal de directe samenwerking via de Marokkaanse overheid van start gaan.

De betrokkenheid van de in Vlaanderen wonende Marokkaanse allochtonen wordt georganiseerd via de vertegenwoordigers van het Marokkaanse middenveld. Ik zal hen persoonlijk aanspreken om mij te adviseren. Zij zullen mij adviseren in de selectie en begeleiding van de weerhouden projecten en zullen vooral de brug moeten slaan tussen de acties en de betrokkenen op het terrein en onze eigen gemeenschap in Vlaanderen. Momenteel bekijken we samen met de drie koepels van Marokkaanse zelforganisaties hoe we de Vlaams-Marokkaanse gemeenschap zo goed mogelijk kunnen betrekken bij deze samenwerking. Het betreft hier de Federatie van Marokkaanse Democratische Organisaties, de Vereniging voor Ontwikkeling en Emancipatie van Moslims, en de Federatie van Marokkaanse Verenigingen. Deze gesprekken moeten uitmonden in een Adviesgroep voor de samenwerking met Marokko.

Ik zal er over waken dat de samenwerking met Marokko beantwoordt aan de inhoudelijke en technische criteria voor verantwoorde ontwikkelingssamenwerking. Inhoudelijk wil ik een zo integraal mogelijke aanpak, waarbij met diverse sociale, culturele en economische aspecten rekening wordt gehouden. De samenwerking zal zoveel mogelijk steunen op de participatie en de gezamenlijke inzet van zowel de betrokkenen in Marokko als de Marokkaans-Vlaamse gemeenschap. De thematische rode draad doorheen alle projecten betreft de zorg om het democratiseringsproces ten volle te onder-

steunen en om een bijdrage te leveren aan de emancipatie van de zwakkeren in de Marokkaanse maatschappij. Hierbij zal de positie van de vrouw bijzondere aandacht krijgen.

Voor de technische onderbouwing en het management van de projecten wordt gesteund op internationale standaarden. De technische begeleiding wordt met de VVOB toevertrouwd aan een gespecialiseerde organisatie. Van bij de aanvang zullen de middelen ter beschikking worden gesteld om een objectieve en frequente evaluatie mogelijk te maken.

Op basis van de bevindingen van de verkennende missie inzake geografische concentratie en haalbare sectorale prioriteiten zullen mijn medewerkers een voorstel van indicatief programma uitwerken. Dit voorstel zal in april aan de Adviesgroep van zelforganisaties ter bespreking worden voorgelegd. De verdere uitwerking van de projecten en het opstellen van de businessplannen zal strak getimed worden zodat een effectieve implementatie op het terrein mogelijk wordt in het najaar 2002.

Ik had een veel snellere timing vooropgesteld. Naderhand kreeg ik echter via verschillende kanalen indicaties dat de implementatie van onze projecten politiek zou kunnen gebruikt worden in het kader van de verkiezingen, die in september in Marokko zullen plaatsvinden. Daarom heb ik ervoor gezorgd dat we geen hypotheek leggen op de verdere uitbouw van onze ontwikkelingssamenwerking. Politieke beïnvloeding wil ik zoveel mogelijk vermijden. Ik wil slechts na september de keuze op het terrein zelf maken en de samenwerking opstarten. Ik denk dat dit de voorzichtigste aanpak is. Bijgevolg hebben we nu meer tijd om de Marokkaanse gemeenschap in Vlaanderen zelf te sensibiliseren en te betrekken bij de voorbereiding op deze samenwerking met Marokko. We moeten de contacten met de Marokkaanse gemeenschap echt klaarstomen voor deze samenwerking vooraleer we van start gaan met de werking ter plekke.

De voorzitter : De heer Gatz heeft het woord.

De heer Sven Gatz : Mijn vragen zijn allemaal beantwoord.

De voorzitter : De heer Hostekint heeft het woord.

De heer Patrick Hostekint : Mijnheer de minister, vorig jaar heeft minister Vanderpoorten een onderwijsakkoord met Marokko afgesloten. Dit ging vooraf aan uw beslissing inzake ontwikkelingssamenwerking. Hoe wordt dit akkoord inzake onder-

Hostekint

wijs ingepast in het beleid dat u vanaf 2003 tegenover Marokko wenst te voeren ?

Minister Bert Anciaux : We willen in 2002 starten met indirecte samenwerking. In 2003 zou dit moeten overgaan naar directe samenwerking. Ik beschouw de samenwerking inzake onderwijs als een nuttig experiment, waaruit we kunnen leren. Dit akkoord liep trouwens vooruit op de gemeenschappelijke beslissing van de Vlaamse regering in de visietekst over Marokko. Het staat er echter niet haaks op. Ik denk dat deze ervaring vanuit onderwijs ons ten goede zal komen in de verdere uitwerking van de directe samenwerking.

De voorzitter : Het incident is gesloten.

Vraag om uitleg van de heer Patrick Hostekint tot de heer Paul Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Ambtenarenzaken en Buitenlands Beleid, over de uitvoering van het EU-associatieverdrag met Israël

De voorzitter : Aan de orde is de vraag om uitleg van de heer Hostekint tot de heer Van Grembergen, Vlaams minister van Binnenlandse Aangelegenheden, Ambtenarenzaken en Buitenlands Beleid, over de uitvoering van het EU-associatieverdrag met Israël.

De heer Hostekint heeft het woord.

De heer Patrick Hostekint : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, twee weken geleden konden we via de pers vernemen dat het Vlaams Actieplatform Palestina werkt aan een plan om de druk op de Israëlische regering op te voeren. Dit Actieplatform omvat onder meer de NGO's Oxfam, Broederlijk Delen, Vrede en FOS. Het wil de druk verhogen door middel van een symbolische boycot van één of meerdere populaire Israëlische producten. Naast de andere middelen die ze hanteren, roepen de NGO's op tot een boycot onder de slogan 'stop de oorlog en de bezetting van de Palestijnse gebieden'.

Aan het einde van een week waarin het almaar escalerende geweld uitmondde in het grootste Israëlische offensief tegen de Palestijnen sedert de Zesdaagse Oorlog van 1967, bracht staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking Boutmans twee

weken geleden een bezoek aan de Autonome Palestijnse Gebieden. De rechtstreekse aanleiding daartoe was het vaststellen van de schade ten gevolge van de Israëlische beschietingen, met inbegrip van de vernielingen aan de projecten die met Belgische steun zijn gefinancierd. Enige tijd geleden is hier in de commissie een vraag om uitleg gesteld over de schade die zou aangericht zijn aan Vlaamse projecten. De heer Boutmans had als eerste buitenlandse beleidsverantwoordelijke ook een korte ontmoeting met Yasser Arafat, die de Belgische initiatieven en de houding van België in het vredesproces loofde. Arafat benadrukte ook dat Israël slechts onder zware Amerikaanse en Europese druk de vredesinitiatieven zou hernemen.

In de rand van het bezoek liet Boutmans zich niet ongevoelig uit voor de oproep tot boycot van de NGO's. Hij stelde wel de voorwaarde dat een dergelijke boycot een vredesregeling tussen twee onafhankelijke staten moet beogen. In hoeverre Palestina nu reeds kan beschouwd worden als een autonome en onafhankelijke staat, laat ik in het midden. De staatssecretaris steunde de idee waarbij België de leiding neemt in een initiatief om de druk op Israël op te voeren.

De Euro-mediterrane overeenkomst van 1995, waarbij een associatie tot stand werd gebracht tussen de Europese Unie en Israël, zou hier een aanknopingspunt kunnen bieden. Het Vlaams Parlement heeft deze overeenkomst op 23 februari 2000 goedgekeurd. In het Associatieverdrag zijn niet alleen strafmaatregelen bij niet-uitvoering ingeschreven. Er zijn met betrekking tot de handel met Israël ook twee clausules in opgenomen, die duidelijk met de voeten worden getreden. Het betreft het respect voor de mensenrechten en de invoer van Israëlische producten uit de bezette gebieden, die niet ressorteren onder dezelfde gunstige voorwaarden als producten uit Israël zelf. Het Vlaams Parlement nam ook een voorstel van resolutie aan betreffende de goedkeuring van het EU-Associatieverdrag met Israël. Daarin wordt aan de Vlaamse regering gevraagd bij de Europese instellingen aan te dringen op een integrale toepassing van de voorwaarden en de clausules uit de Euro-mediterrane overeenkomst.

Op haar beurt heeft de Vlaamse regering op 7 december 2001 beslist de bilaterale samenwerking met zowel Israël als de Palestijnse Autoriteit op te schorten zolang het militaire en terroristische geweld voortduurt en de vredesonderhandelingen niet opnieuw worden aangevat. De laatste weken hebben we kunnen vaststellen dat de onderhandelingspogingen onder leiding van een hooggeplaats-

Hostekint

te Amerikaanse diplomaat volkomen zijn mislukt. De standpuntbepaling van de Vlaamse regering was bedoeld om druk uit te oefenen op het herstel van vrede in het Midden-Oosten. Ze werd door Israël allerm minst hartelijk onthaald en leidde zelfs tot een diplomatiek incident.

Mijnheer de minister, is de Vlaamse regering van plan om haar standpuntbepaling inzake het conflict in het Midden-Oosten nog te verscherpen in het licht van de escalatie van geweld ? Gisteren was er alweer een Palestijnse zelfmoordactie in een hotel, waarbij jammer genoeg opnieuw 15 slachtoffers zijn gevallen. De toestand is dus dramatisch. Welke stappen heeft de Vlaamse regering genomen of zal ze nemen bij de Europese instellingen met het oog op een correcte uitvoering van de Euro-mediterrane Overeenkomst met Israël ? Bent u de idee genegen om samen met de federale staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking een symbolische boycot van Israëlische producten op Europees niveau aan te kaarten teneinde de druk op het vredesproces op te voeren ? Welk initiatief heeft de Vlaamse regering reeds genomen met betrekking tot de toelichting bij de uitvoering van de Euro-mediterrane overeenkomst en de jaarlijkse rapportering over de situatie van de mensenrechten in de Israëlisch-Palestijnse regio ?

De voorzitter : De heer Sarens heeft het woord.

De heer Freddy Sarens : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, ik wil me aansluiten bij de vragen van de heer Hostekint in die zin dat de situatie steeds dramatischer wordt. Doordat ik zelf ter plekke ben geweest en heb gezien welk drama zich daar afspeelt, draag ik een gevoel van verantwoordelijkheid mee. Ik pleit ervoor dat alles wat binnen onze macht ligt, wordt ondernomen. We staan niet bijzonder sterk om beide partijen aan de tafel te krijgen met het oog op de uitwerking van een vredesoplossing. Ik denk dat we ons moeten uitputten in creativiteit om de Palestijnen en de Israëli's duidelijk te maken dat ze zo dringend mogelijk vredesgesprekken moeten aanvangen. Deze escalatie van geweld leidt immers alleen maar tot vernietiging van al wat bestaat.

De voorzitter : De heer Platteau heeft het woord.

De heer Stefaan Platteau : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, ik ben het er niet mee eens dat een boycot iets aan de dramatische situatie kan verbeteren. Ik heb zoals velen onder ons enige ervaring met dergelijke maatregelen ten

overstaan van andere landen. Ik denk bijvoorbeeld aan Zuid-Afrika destijds. Ik heb toen de moed gehad om een boycot af te keuren. Ik heb ook gezien dat de Verenigde Staten, een land dat economisch, politiek en militair zo machtig is, met dergelijke maatregelen nooit iets heeft bereikt.

Het initiatief van de NGO's heeft in heel wat mid-dens en dan vooral in ons land beroering teweeggebracht. Ik heb het gevoel dat de media de be-treurenswaardige situatie ter plaatse eigenlijk niet werkelijkheidsgetrouw weergeven. Ze geven een te eenzijdig beeld. Ik neem aan dat de heer Sharon een te sterk militair accent heeft gelegd in zijn po-ging om de situatie te klaren en het laken naar zijn kant te trekken. Ik kan de manier waarop hij te werk gaat niet goedkeuren.

Ik denk echter dat we de achtergronden ernstig moeten bekijken. We moeten weten dat er bij de Israëli's ook een vorm van ongeduld is ontstaan ten overstaan van de Intifada en de sluimerende rebel-lie van een groep mensen, die inderdaad veel heb-ben geleden maar wiens tegenhangers het ook niet gemakkelijk hebben gehad. Ik kan dit niet goed-keuren maar ik begrijp de uitdrukking van Peres 'peace for land' wel. Men heeft het land gegeven maar niet de vrede gekregen. Ik denk dat beide partijen zijn ontspoord. Vrede is slechts mogelijk indien beide kanten inspanningen leveren.

Ik persoonlijk ben volledig gekant tegen een boy-cot van Israëlische produkten en heb de moed om dat te zeggen. Alleen maar de poging tot boycot heeft in Vlaamse, Belgische en zelfs Europese mid-dens veel ongenoegen teweeggebracht. Hierover ben ik zeer goed ingelicht. Daarom vraag ik aan de minister om zeer voorzichtig te zijn vooraleer hij dit steunt. Ook de opschorting van de samenwer-king heeft enige commotie teweeggebracht. Ik heb daarover ook mijn stem uitgebracht. We moeten vrij onze mening kunnen uiten. Door van mening te verschillen, kunnen de accenten worden gelegd waar ze te weinig worden bekeken.

Ik ben ervan overtuigd dat beide partijen grote schuld hebben en van nul zullen moeten beginnen om tot vrede te komen. Persoonlijk zie ik die vrede niet onmiddellijk zitten omdat de situatie zo com-plex is. De vijanden zitten onder elkaar. Wanneer wij in 1940 spraken over een vijand, wisten we welke vijand het was. Er was een klare en duidelij-ke lijn. In deze situatie is alles zodanig vermengd en verdeeld dat beide partijen de situatie op dat stuk grond, dat veel te klein is, werkelijk niet klaar zien. Er zijn enorme verschillen ontstaan. Door de zelfmoordacties, het summum van het fanatisme,

Platteau

zie ik in de huidige stand van zaken moeilijk hoe er vrede kan komen.

Ik wil nogmaals onderlijnen dat terrorisme altijd af te keuren is. Zeggen dat die mensen alles hebben gedaan, dat het sukkelaars en martelaren zijn wiens enige middel om zich nog te manifesteren zelfmoordacties zijn, kan nooit een rechtvaardiging betekenen. Terroristische daden zijn altijd, in welke situatie ook, af te keuren. Dit moet toch eens onder ogen worden gezien.

De voorzitter : De heer Glorieux heeft het woord.

De heer Eloi Glorieux : Mijnheer de voorzitter, mijnheer de minister, collega's, ik zou me heel graag aansluiten bij de oproep van de heer Hostekint. We hebben hier twee jaar geleden het Associatieverdrag met Israël ondertekend. Volgens artikel 2 van dit verdrag berusten de betrekkingen tussen de partijen en alle bepalingen van deze overeenkomst op de eerbiediging van de mensenrechten en de democratische beginselen. Het respect voor deze waarden ligt ten grondslag aan het interne en externe beleid van de partijen en vormt een essentieel deel van deze overeenkomst. Het is duidelijk dat de mensenrechten op dit ogenblik op grote schaal worden geschonden. We moeten dan ook ten minste aan de Israëlische autoriteit en overheid uitleg vragen en een boodschap geven dat we de escalatie van het geweld niet dulden. Wat mij betreft, mogen we er zelfs mee dreigen deze overeenkomst op te zeggen als we geen afdoende garanties krijgen dat de situatie op heel korte tijd zou verbeteren.

Vanaf zijn ontstaan heeft Israël een heleboel mensenrechtenconventies en andere internationale bepalingen met de voeten getreden. Binnen de grenzen van deze staat zijn de Arabieren het slachtoffer van talloze vormen van discriminatie, die telkens opnieuw elk gelijkheidsprincipe aantasten. In de bezette gebieden is foltering een vaak voorkomende praktijk. Het gaat niet om uitzonderlijke gevallen. Deze praktijk werd nooit opgegeven en werd zelfs een tijd lang van hogerhand goedgekeurd. Ook kinderen worden gefolterd. In de gevangenissen blijven heel veel kinderen aanwezig. De Israëlische weigering om het recht op vrij verkeer van personen, goederen en alle andere rechten die door internationale verdragen worden gevrijwaard, te eerbiedigen, wordt door alle mensenrechtenorganisaties inclusief de Israëlische mensenrechtenorganisaties aangeklaagd. De gedwongen deportatie van de bevolking, de inplanting van bevolkings-

kolonies door de bezetter, de verwoesting van huizen, de vernieling van plantages, de willekeurige arrestaties, de geprogrammeerde moordaanslagen, de maatregelen om de bevolking uit te hongeren, de economie te vernietigen en elke mogelijkheid te verhinderen om normale relaties met de buitenwereld aan te knopen gebeuren allemaal op systematische wijze. De kolonisten in Hebron storten hun afval bovenop de lager gelegen Palestijnse huizen. Bijgevolg hebben de Palestijnen beschermingsnetten moeten aanbrengen boven het Arabische deel van de stad.

Het volkenrecht wordt door dit alles aan het Palestijnse volk ontnomen. Dit recht werd gegarandeerd door het Pact van de Volkenbond en versterkt door het Handvest van de VN. Het volkenrecht werd aan het Palestijnse volk toegekend op een ogenblik dat het de helft van zijn grondgebied was kwijtgeraakt. Iedereen vroeg onderhandelingen met de Palestijnen om hen te overtuigen deze pijnlijke ingreep te aanvaarden. Desondanks grepen Israël en zijn bondgenoten naar de harde middelen en zelfs meer dan dat.

De staat Israël vergat al snel het offer dat men aan de Palestijnen vroeg en ging in etappes over tot de verovering van de andere helft van Palestina, die nochtans voorbehouden was voor een Palestijnse staat. In dat licht klinkt 'peace for land' dan toch wel bijzonder zuur. Vandaag is het politieke doel van premier Sharon duidelijk de verplettering van de Palestijnen en de totale ontkenning van hun recht op zelfbeschikking. Israël en Washington discussiëren vandaag over de vraag of Yasser Arafat in leven moet worden gehouden of uit de weg moet worden geruimd, zoals men dat in de koloniale tijden deed, toen men discussieerde over het al dan niet vervangen van een gouverneur. De aanslagen van Hamas vormen een verschrikkelijke en monsterachtige repletie. Maar de Palestijnen elk vreedzaam verzetmiddel onttrekken, brengt natuurlijk sommige fanatici tot dergelijke onverantwoorde en onaanvaardbare daden.

Natuurlijk is er in heel deze zaak niet een absoluut goede en een absoluut kwade partij. De terreurdaden van Israël zijn evenwel geïnstitutionaliseerd. Het zijn de terreurdaden van een staat. De terreurdaden van Hamas en die andere onverantwoordelijke, extremistische organisaties gebeuren niet onder de controle van Arafat, die de enige verkozen leider is in Palestina. Men kan niet enerzijds Arafat aan handen en voeten ketenen en zijn politieapparaat vernietigen, om hem anderzijds te verwijten dat hij niets doet tegen die terroristische organisaties.

Glorieux

Maar goed, het ene kwaad kan het andere helemaal niet verantwoorden : het versterkt dit alleen nog maar. Hier gaat het niet over de vraag wie goed en wie slecht was, maar wel over de vraag hoe we er uit kunnen raken. Laten we naar de toekomst kijken. Ik meen dat vooral Israël hier de sleutel in handen heeft. Het hoeft niet meer te doen dan het internationale recht te respecteren en de VN-resoluties na te leven. In om het even welke andere omstandigheden hadden we dat bij om het even welk ander land als vanzelfsprekend beschouwd. Het is dus noodzakelijk dat we de druk van hieruit opvoeren en dat we de boycotacties van de NGO's steunen. Het gaat hier zeker niet over een algemene boycot van alle producten uit Israël, enkel over die producten die Israël in de bezette Palestijnse gebieden, dus volgens het internationaal recht op illegale wijze, cultiveert. In de praktijk zal dit dus inderdaad vooral symbolisch zijn, maar toch is het een duidelijke boodschap aan Israël.

Verder moeten we zo snel mogelijk initiatieven nemen om Palestina te erkennen. Ten slotte moeten we ook het associatieverdrag in vraag stellen. Artikel 2 van dit verdrag, namelijk de mensenrechtenclausule, wordt immers overtreden. Vinden we daarnaast ook middelen om druk uit te oefenen op die Palestijnse milities, dan ben ik de eerste om ervoor te pleiten dat we ook dat moeten doen. Ik ben ervan overtuigd dat de belangrijkste activiteit die we in dit perspectief kunnen ontplooiën het erkennen en versterken is van de rechtmatige Palestijnse Autoriteit van Yasser Arafat. Indien we dit niet doen, dan geven we inderdaad de vrije hand aan die onverantwoorde milities. Als er andere voorstellen zijn over wat we kunnen doen om die Palestijnse extremistische milities ook te treffen, dan ben ik de eerste om zich achter die initiatieven te scharen.

De voorzitter : De heer Van Overmeire heeft het woord.

De heer Karim Van Overmeire : Mijnheer de voorzitter, ik zal niet ingaan op de grond van de zaak. De vraagsteller heeft wat de feiten betreft voor een groot deel gelijk, hoewel ik zijn analyse misschien niet volledig deel. Wat me hier weer opvalt, zijn de beperkte middelen waarover niet alleen Vlaanderen, maar ook de EU beschikt, hoewel het Midden-Oosten zich – om het in negentiende-eeuwse termen uit te drukken – in onze achtertuin bevindt. Het grenst qua invloedssfeer onmiddellijk aan Europa. Toch zijn de hoofdrolspelers hier de Israëli-

sche regering en de VS. We discussiëren hier over de uitvoering van een associatieverdrag. Ik meen niet dat dit de politiek van de Israëlische regering wezenlijk zal veranderen. Eens te meer laat de nood aan een gemeenschappelijk buitenlands beleid voor de EU zich voelen. Dan heb ik het ook over een gemeenschappelijk defensiebeleid, zodat er in crisissituaties ook iets op het terrein kan worden gedaan.

De voorzitter : Minister Van Grembergen heeft het woord.

Minister Paul Van Grembergen : Mijnheer de voorzitter, geachte leden, ik kan me voorstellen dat de commissieleden die het buitenlands beleid volgen, gefrustreerd zijn over de machteloosheid van velen : van de Vlaamse regering, van de Belgische regering, van de EU en zelfs van de VS – ondanks de grote invloed die ze hebben. Dit conflict sleept reeds drie generaties aan en maakt steeds diepere wonden. Het treft families in het dierbaarste wat ze hebben. De kern van die machteloosheid is dat men niet op een dag kan zeggen : nu gaan we aan tafel zitten en we beginnen met een nieuwe lei. Nadat er druk is gezet op Israël en Arafat, worden er afspraken gemaakt over een staakt-het-vuren. Dit soort van staakt-het-vuren houdt officieel drie of vier dagen stand, tot een Palestijn besluit over te gaan tot wat hij beschouwt als een zelfmoordoffer en zo de kringloop van de wraak opnieuw in beweging zet. U weet dat er nog maar recent bepaalde afspraken bestonden inzake een staakt-het-vuren. Het zware incident van gisteren heeft dit staakt-het-vuren weer doorbroken, waarbij men van Israëlische zijde verklaarde dat men dit niet over zijn kant zou laten gaan en dat de eigen acties veel zwaarder zouden zijn.

Deze commissie weet dat het Midden-Oosten mijn volle aandacht krijgt. We hebben in dit dossier duidelijke standpunten ingenomen en verdedigd. Ik herhaal nog even de beslissing die de Vlaamse regering heeft genomen, want daarover blijft een misverstand bestaan. De Vlaamse regering heeft beslist geen nieuwe initiatieven te zullen nemen, noch met betrekking tot Israël, noch met betrekking tot de Palestijnse Autoriteit, bij het uitwerken van onze samenwerking en vriendschapsrelaties. Ze heeft ook beslist dat de huidige afspraken blijven bestaan, maar dat we geen drijvende kracht zullen zijn bij het uitvoeren ervan. Wat was begonnen, blijft dus. Er is in dat akkoord in nog andere activiteiten voorzien, maar die worden niet aangevoerd. Wat was, blijft, maar wat niet was, zal niet komen. Sinds mijn vorige uiteenzetting in deze commissie over dit onderwerp is er op het terrein

Van Grembergen

nauwelijks iets veranderd. Hoewel ik dit meteen moet nuanceren. Er is het bezoek aan Israël geweest van diplomaten en politieke verantwoordelijken van de VS, met als doel het doorbreken van de cyclus van escalaties. Als gevolg daarvan zijn er een aantal beslissingen genomen van de kant van zowel Arafat als Sharon. Die afspraken zijn nu al opnieuw verbroken door de incidenten van gisteren.

Een tweede belangrijk politiek initiatief was de verklaring van Saoedi-Arabië, dat stelde dat de Arabische wereld zou aanvaarden dat de staat Israël bestaat, binnen de grenzen die zijn afgesproken, als daaraan gekoppeld het bestaansrecht van de Palestijnse autoriteit en staat zou worden erkend. Daarover is er momenteel een conferentie bezig. Het ergerlijke daarbij is echter dat de heer Arafat niet eens de kans krijgt om daaraan op een fatsoenlijke wijze deel te nemen, met de zekerheid te zullen kunnen terugkeren. Hij mag er zagezegd wel heen, maar men garandeert hem op geen enkele wijze dat hij naar de Palestijnse gebieden zal kunnen terugkeren. Indien die zekerheid niet wordt gegeven, wordt het Arafat onmogelijk gemaakt om die conferentie bij te wonen. Door zijn afwezigheid heeft Egypte, een van de belangrijkste politieke actoren in het Midden-Oosten, dat een voortrekkersrol speelt bij mogelijke oplossingen, besloten er ook niet heen te gaan, daar dit geen zin heeft.

Uiteraard hoop ik dat men uiteindelijk uit de impasse zal raken. Dat zal dan gebeurd zijn na veel lijden. Ik ben daar geenszins zeker van. Ik merk de radeloosheid aan beide kanten bij mensen die oplossingen willen. Verleden week nog had ik gesprekken met de vredesbeweging van Israël en die van de Palestijnse kant. Zij delen ons mee dat de voorstanders van de harde lijn aan beide zijden steeds harder worden. De vredesactivisten en degenen die hun gedachtegoed delen, hebben het zeer moeilijk om de publieke opinie voor dat gedachtegoed te winnen, want ze worden steeds beschouwd als collaborateurs met de andere partij. Als men in Israël zegt dat de mensen van de vredesbeweging de handlangers zijn van Arafat en Hamas, dan hoef ik u niet te zeggen hoe dat koren op de molen is van de extremisten en de aanhangers van de harde lijn. Het omgekeerde geldt ook. Wie in het Palestijnse kamp pleit voor vrede met Israël, vanuit de opinie dat men niet alleen naast elkaar moet leven, maar ook moet samenleven, die wordt beschouwd als een handlanger van Israël. Dit leidt tot lynch-

partijen. Alleen al de verdenking is voldoende om de dag nadien van kant te worden gemaakt.

Het standpunt van de Vlaamse regering is dat, zolang het geweld aanhoudt, er geen nieuwe samenwerkingverbanden zullen komen. Onze hefbomen volstaan niet in dit probleem. Onze enige hoop is dat de hefbomen van de Europese Unie wat krachtiger zijn. U schudt het hoofd, mijnheer Van Overmeire, en mogelijk deels terecht. Maar het is de enige mogelijkheid. Via die weg moet er meer greep komen op die situatie.

Wat de Euromediterrane akkoorden betreft, moet ik u zeggen dat de Vlaamse regering geen rechtstreekse stappen heeft gezet om de mensenrechtenclausule toe te passen.

Wat de boycot betreft, dit ligt zeer moeilijk. Er wordt gezegd dat men Israëlische producten moet boycotten, bijvoorbeeld in de fruitsector. De Palestijnen in Israël zelf, die daar een belangrijk segment uitmaken, zouden daar het eerst door getroffen worden. Zij zijn immers de gewone arbeiders op het veld in Israël.

De heer Freddy Sarens : Het gaat alleen over producten die in bezet Palestijns gebied worden geproduceerd, als ik het goed heb begrepen.

Minister Paul Van Grembergen : Dat weet ik, maar tegenover de publieke opinie moet men dan een onderscheid gaan maken tussen producten uit de bezette gebieden, producten uit de niet-bezette gebieden en producten uit Israël.

De heer Eloi Glorieux : Het gaat enkel over producten uit de bezette gebieden.

Minister Paul Van Grembergen : Ik weet dat, maar het is moeilijk om dat zo over te brengen.

Ik weet dat wordt gezegd dat het hier vooral gaat over een symbolische houding. In dit dossier bestaat er echter geen symboliek meer : zo verziekt en dramatisch is de toestand dat het symbool niet meer als symbool wordt erkend maar als een vijandige houding, aan beide kanten. Elke nuance is totaal weg bij deze dingen. Er is dus echt sprake van een zwart-witverhouding. Wij, met Europa, willen de rol van eerlijke scheidsrechter op ons nemen. Hierbij willen we enerzijds de rechten van de Palestijnen gewaarborgd zien, in het kader van de VN-resoluties. Daar staan we volledig achter.

Anderzijds willen we tegelijkertijd het bestaansrecht van Israël waarborgen. Zelfs de vertolking

Van Grembergen

van deze twee factoren wordt evenwel reeds als een te genuanceerde houding ingeschat. De Israëlische politieke leiding vraagt niet of we hun voor 50 percent willen steunen. Haar ongenuanceerde eis tot steun vormt het probleem.

Ik heb mijn twijfels bij de symboolfunctie en de effectiviteit van een boycot. Ik kan de benadering van een aantal collega's begrijpen door de vele dingen die daarover ook in mijn hoofd spelen. Als regeringslid vind ik echter dat we daar wijs en omzichtig in moeten handelen. De heer Glorieux spreekt over de opzegging van de overeenkomst. Ik vraag me af of dit ons een stap vooruit brengt. Dit betekent immers dat we onszelf als gesprekspartner of als eventuele boodschapper voor een deel opzij zetten. Ook dat lijkt me dus zeer moeilijk.

Soms wordt het Zuid-Afrikaanse voorbeeld aangehaald. De situatie was wat dat betreft totaal anders. Bij de boycot ten opzichte van Zuid-Afrika bestond er grote eensgezindheid. In Vlaanderen waren er wel discussies, maar officieel hebben Nederland, Duitsland, Frankrijk, Groot-Brittannië en de Verenigde Staten zich toen achter hetzelfde standpunt geschaard. Ik weet wel dat er veel hypocrisie bestond maar dat is hier het punt niet. Inzake de formele standpunten bestond er grote eensgezindheid. In deze kwestie is dat niet het geval, ook niet in de Europese Unie wat betreft het gebruik van een symbolische of beperkte boycot.

De Vlaamse regering zou de idee kunnen aankaarten. Zelf ben ik er geen voorstander van omdat ik twijfel of dit een goede optie is. Door een dergelijke globale benadering zou de EU haar tussenpositie gevoelig schaden. Bovendien is het nog maar de vraag of een politieke isolatie van de staat Israël door deze optie wel productief of verstandig is. Ik durf dat betwijfelen. Enkele weken na de goedkeuring van het Associatieakkoord met Israël door dit parlement is de tweede Intifada begonnen. De beelden die we dagelijks op TV te zien krijgen, spreken voor zich.

In tijden van relatieve vrede spreekt men van schendingen van mensenrechten. In een oorlog zijn de legers normaliter aan bepaalde conventies onderworpen, die daarom echter niet altijd worden nageleefd. De huidige toestand is echter niet te vatten onder een normale oorlogssituatie zoals die in de Conventie van Genève is vastgelegd. Welke zijn de regels in deze de facto oorlogssituatie? Ik heb de indruk dat er geen regels zijn. Israël bezet met

tanks gebied van de Palestijnse entiteit. Dat is wederrechtelijk. Er is geen officiële oorlogsverklaring. Toch is dit hoe dan ook een onaanvaardbare houding die internationaal zijn weerga niet kent. De burgers worden door de Intifada in het oorlogsgebeuren betrokken. Tijdens de Tweede Wereldoorlog hebben wij gezien tot welke vreselijke drama's en wraakgevoelens dit kan leiden. In Limburg bestaan er hierover verschillende verhalen, onder andere dat van Meensel-Kiezegem. We hebben hierop geen greep tenzij de partijen onder dwang eindelijk om de tafel zullen zitten.

Wie kan er dwang uitoefenen? Langs Israëlische kant zijn dit de Verenigde Staten. Zij moeten Sharon en zijn collega's dwingen tot onderhandelingen, die niet afspringen bij de volgende aanslag om plaats te ruimen voor wraak. Geen ander land kan dit verplichten. De kwestie is dan nog of de publieke opinie in Israël dit zal nemen want het extremisme groeit daar. Arafat kan gedwongen worden door zijn Arabische bondgenoten.

Ik zou graag een oplossing aanreiken, maar dat kan ik helemaal niet. Ik leer alleen uit deze herhaalde vragen, die ik begrijp en goed inschat, hoe zwaar dit politiek ook op ons drukt. We proberen een vorm van humaniteit te vinden maar op dit ogenblik zijn we slechts toeschouwers bij dit slagveld. We hopen op een bepaald ogenblik iets te kunnen doen maar we zijn nooit zeker of we echt iets kunnen doen. We wachten af met de vrees dat het morgen nog erger zal zijn als vandaag.

De voorzitter : De heer Hostekint heeft het woord.

De heer Patrick Hostekint : Mijnheer de minister, ik dank u voor uw zeer interessant en genuanceerd antwoord. Ik zou twee opmerkingen willen maken op de teneur van de uiteenzettingen van andere collega's. Er wordt gezegd dat beide partijen zijn ontspoord. Er zijn ongetwijfeld ook fouten door de Palestijnen gemaakt. Ik denk echter dat de fouten en schendingen van het internationaal recht door Israël zeer zwaar wegen. Er waren de akkoorden van Oslo. De ontruiming van de bezette gebieden is niet gebeurd, integendeel. Er is een Israëlische provocatie bijgekomen door kolonisatie via de nederzettingen. Ik herinner me nog altijd de woorden van de heer Kruithof in 1972 bij de aanslag van de Palestijnen op Israëlische atleten in München. Hij zei: 'Wanneer je een kat in het nauw drijft, moet je niet verwonderd zijn dat die kat rare sprongen maakt'. Ik denk dat dit nu ook het geval is in Palestina en dat dit het terrorisme in de wereld verklaart. Ik rechtvaardig het echter niet.

Hostekint

Dit terrorisme heeft een aantal oorzaken. Ik veroordeel de aanslagen van 11 september 2001 scherp. De oorzaak van deze aanslagen schuilt echter in de manier waarop aan ontwikkelingssamenwerking wordt gedaan en in de onderdrukking van bepaalde volkeren.

Mijns inziens hebben Israël en de Verenigde Staten de sleutels in handen. Indien de Verenigde Staten de wapenleveringen aan Israël aan een embargo zouden onderwerpen, zou de strijd minder ongelijk worden. Gezien de aanwezigheid van een belangrijke Joodse lobby kunnen de Verenigde Staten zich dit evenwel niet permitteren. Alle Amerikaanse presidenten, zowel democraten als republikeinen, zijn met handen en voeten aan deze Joodse lobby gebonden. De Verenigde Staten dragen een zware verantwoordelijkheid. Enkel door middel van objectieve Amerikaanse maatregelen kan de situatie in het Midden-Oosten worden ontmijnd.

Gezien onze geringe betekenis in de internationale politiek staat Vlaanderen machteloos. Dit geldt trouwens ook voor België. Europa zou veel kunnen betekenen. Politiek gezien, is Europa een reus op lemen voeten. Er is immers geen eensgezindheid tussen de verschillende deelstaten van de EU. We mogen niet vergeten dat de EU de belangrijkste economische macht ter wereld is. De uitbreiding van de EU zal deze positie nog versterken. Politiek heeft Europa evenwel niets te betekenen.

Vlaanderen kan op dit vlak een efficiënt beleid voeren. Vlaanderen heeft objectief beslist om de samenwerking met Israël en met de Palestijnse autoriteiten op te schorten. Dit is een heel goede beslissing geweest. De Israëlische reactie spreekt boekdelen. De Israëlische regering heeft de minister-president laten weten dat hij ginds niet meer

welkom is. Dit betekent dat kleine initiatieven toch een zeker effect kunnen hebben.

Misschien kunnen we enkel toekijken. Het kijken naar een escalerende situatie kan op zich evenwel ook misdadig zijn. We hebben allemaal vernomen hoe de Israëlische regering op de zelfmoordaanslagen van gisteren reageert. Moeten we dan blijven toekijken tot de situatie ginds helemaal explodeert? De huidige situatie kan tot een grote, snel uitbreidende oorlog leiden. Ik kan niet voldoende benadrukken dat dit geen overdrijving is.

Sommige mensen vragen zich misschien af waarover we het in deze commissie eigenlijk hebben. We kunnen hier echter niet genoeg over discussiëren. We kunnen de Vlaamse bevolking niet voldoende bewust maken van wat er in het Midden-Oosten zoal gebeurt. Bij de Vlaamse publieke opinie is een zekere gewenning opgetreden. Dit geldt trouwens niet enkel voor het Midden-Oosten. Zelfs als er 1.000 doden vallen, vinden de mensen nog steeds dat het een ver van hen verwijderd probleem betreft.

Ik ben zeer tevreden met het antwoord van de minister. Ik hoop dat deze commissie de situatie in Palestina van nabij zal blijven opvolgen.

De voorzitter : Hoewel het hier een belangrijke discussie betreft, wil ik erop wijzen dat deze vraag om uitleg al bijna een uur bezig is. Aangezien iedereen de kans heeft gekregen om zijn mening te geven, zou ik de discussie dan ook willen afronden. Dit onderwerp zal in de toekomst zeker nog aan de orde worden gesteld.

Het incident is gesloten.

– *Het incident wordt gesloten om 11.53 uur.*
